

notlivého případu. Poněvadž duševní nemoc je postavena na roveň nemoci tělesné a poněvadž zanedbání vývinu orgánů tělesných jest ohrožením na zdraví, rozumí se zanedbání vývinu těch orgánů, které podmiňují vývin duševní, samo sebou jako ohrožení na zdraví.

Z toho, čo tu uvedeno, možno souditi, že ohraničení v Šu 287 na vědomý a nedbalý výkon kárného práva a v Šu 289 na vědomé a nedbalé zanedbání, není právě šťastným a svědčí jen o tom, že tripartice činů trestných podle vnitřní stránky na činy úmyslné, spáchané vinou vědomou a nedbalostí není dostatečně prohloubena, že rozdíl mezi úmyslem a vinou vědomou není v Šu 15 náležitě propracován, takže rozeznávání činů trestných spáchaných úmyslně na straně jedné a vinou vědomou na druhé straně bude působiti při jednotlivých činech trestných, a to jmenovitě u činů proti životu a tělu, mnohé obtíže a pochybnosti a povede k mnohým nedůslednostem.

(Pokračování.)

P R A K T I C K É P Ř Í P A D Y.

Právní povaha nároku právovárečného měšťanstva proti obci na dodávání dříví. Zda je nárok soukromoprávní či veřejnoprávní, rozhoduje jen přirozená povaha a podstata nároku. I smlouvy mohou býti právním titulem tkvícím v právu veřejném, jež ani zápisem do veřejné knihy této veřejné povahy nepozbývají. Lze takové právo vydržeti?

V žalobě právovárečného měšťanstva v T. na obec města T. na dodávání dříví tvrdí strana žalující, že obec dodávala dříví pivováru od nepamětna; že neshody v příčině dodávek dříví mezi obcí a pivovárem byly odklizeny narovnáním z roku 1844, jež zapsáno bylo do knihy pozemkové.

V roce 1865 bylo pak docíleno mezi obcí a pivovárem narovnání, jímž rozsah povinnosti k dodávkám dříví byl nově upraven.

Žalovaná obec vznesla námitku nepřípustnosti pořadu práva z důvodu, že jde o nárok povahy veřejnoprávní, který i v listině z r. 1845 byl nazýván beneficiem a vždy cestou správní byl vyřizován.

Procesní soud žalobu pro nepřípustnost pořadu práva odmítl, soud rekursní k podané stížnosti zamítl námitku nepřípust-

nosti pořadu práva a uložil prvému soudu další jednání o žalobě.

Nejvyšší soud vyhověl dovolací stížnosti a obnovil usnesení první stolice z důvodů:

Rekursní soud uznal pořad práva za přípustný, protože žalující právovárečné měšťanstvo prý opírá zažalovaný nárok o soukromoprávní poměr, totiž jednak o obyčejnou soukromoprávní podle občanského práva ujednanou smlouvu, tedy o pouhý obligační poměr, jednak o vydržení, dovolávajíc se v prvním směru smlouvy ze dne 20. května 1824 a určitých jiných listin a v druhém směru skutečnosti, že obec T. dodávala jí od roku 1845 nepřetržitě, až do roku 1925 dříví u vědomí, že jest k dodávání tomu a ke splnění závazku zavázána smluvně. Rekursnímu soudu lze přisvědčiti, že soudní moc v občanských právních věcech — pokud nejsou přikázány zvláštními zákony jiným úřadům neb orgánům — vykonávají podle § 1 jur. n. řádné soudy.

Jde jen o to, zda tu taková soukromoprávní věc je či není.

Jak tento nejvyšší soud důsledně rozhoduje (sr. rozh. č. 172 sb. n. s.), je rozhodnou pro řešení otázky, zda ten který nárok jest nárokem soukromoprávním či veřejnoprávním, toliko přirozená a právní povaha a podstata uplatňovaného nároku. Jedná-li se o vzájemné styky a vztahy jednotlivců jakožto právních podmětů sobě navzájem na roveň postavených, nutno uznati vznesený nárok za nárok soukromoprávní; jedná-li se však o právní poměry jednotlivců jakožto příslušníků oněch veřejnoprávních útvarů, v něž se dělí lidská společnost (státu, zemí, okresu, obcí), tedy o postavení jednotlivců jako členů podřízených tomuto celku, jsou nároky vzešlé z takových poměrů povahy veřejnoprávní.

Podle toho jsou soukromoprávní veškerá majetková práva, pokud jejich vznik není závislý na poměru jednotlivce jakožto příslušníka toho kterého veřejnoprávního útvaru, k státu nebo k jinému veřejnoprávnímu tělesu.

Všude tam však, kde jde o právní styky státu atd. jakožto takového k jednotlivým jeho podřízeným a jeho svrchovanosti podléhajícím osobám, dlužno pokládati majetková práva plynoucí z těchto styků za práva veřejnoprávní. Při tom nerozhoduje nijak, zda se nárok vzešlý z takového poměru opírá v jednotlivém případě o titul, jenž náleží i do oboru práva soukromého. Vždyť i v právu veřejném setkáváme se namnoze s právními tituly těchž druhů, jaké shledáváme v právu soukromém (na př. vydržení, smlouva, náhrada škody). Stejná vlastnost právních titulů nemění ničeho na právní povaze podkladu, na němž jest

vznesený nárok zbudován a který jedině může býti rozhodným. (Srov. spis prof. dra Otta: Rechtspflege und Verwaltung, str. 56—60.)

Posuzuje-li se s tohoto hlediska nárok uplatňovaný, je ihned zřejma jeho ryze veřejnoprávní povaha. Žalobou domáhá se právovár. měšťanstvo na obci roční dávky dříví, které jemu obec prý byla od nepaměti povinna a je povinna dosud, když dlouholeté vážné neshody o této povinnosti odklizeny byly narovnáním. Podle nálezu býv. vídeň. správního soudu ze dne 29. ledna 1880 č. 2459 (Budw. č. 683), jenž se úplně srovnává s povahou věci, musí, má-li se právní poměr k obecnému majetku míti za soukromoprávní, tato jeho soukromoprávnost býti zjevna, t. j. dokázána; nelze-li ji seznati, zejména nelze-li seznati důvod a způsob nabývací, nestačí pouhé tvrzení strany ani sama o sobě skutečnost držby, by se poměr mohl uznati za soukromoprávní, nýbrž má se pokládati za veřejnoprávní a s majetkem jest nakládati jako se jměním obecním, pokud se týče statkem obecním.

Tím vyjádřeno, co se obecně nazývá právní domněnkou, a to tak, že domněnka mluví pro poměr veřejnoprávní a jest jen účastníku vyhrazeno provéstí důkaz, že práva užívání nabyt podle řádu práva soukromého, musí tedy prokázati soukromoprávní důvod a způsob nabývací. Slušelo by tudíž pokládati sporný poměr mezi žalujícím měšťanstvem a žalovanou obcí zásadně za poměr veřejnoprávní, pokud měšťanstvo netvrdí nějaký soukromoprávní důvod, na př. smlouvu. Žalující měšťanstvo skutečně takový soukromoprávní důvod tvrdí a má jej založený listinami. Avšak ani smlouvy nejsou podle své povahy vždy titulem soukromoprávním, nýbrž jsou mnohdy právním titulem tkvícím v právu veřejném, v kterémžto právu se namnoze setkáváme s právními tituly těchž druhů, jaké shledáváme v právu soukromém.

Že řečené smlouvy z r. 1844 a 1845 jsou skutečně smlouvami veřejnoprávními, jde jasně z povahy zúčastněných osob a předmětů těchto smluv, jimiž měly po urputných, několik desetiletí trvajících bojích býti narovnány nároky, příslušející prý právovár. měšťanstev od nepamětných dob proti obci. Netřeba se tu zabývatí spletitou a ne zplna vyjasněnou otázkou právní povahy jak právovár. měšťanstva, tak i jejich oprávnění a jim obdobných oprávnění jistých jiných příslušníků anebo celých skupin příslušníků obcí na požívání obecních lesů. Je však jisto, že vznik a oprávnění jak právovár. měšťanstev tak i zvláštních požívacích práv na obecních lesích sahá do prastarých dob za-

kládání měst, pokud se tkne do dob, kdy se staré kolektivistické rodové vlastnictví k půdě přetvořilo ve vlastnictví individuální, že obě oprávnění mají svůj původ a základ v příslušnosti oprávněných k veřejnoprávnímu útvaru (městu, obci), v němž oprávněné podmiěty taková práva vykonávaly, že jejich oprávnění byla původně toliko výronem jejich veřejnoprávního poměru k těmto veřejnoprávním svazkům a že byla ovládána předpisy veřejnoprávními.

Upravovali tudíž a urovnávali právovárečníci zmíněnými smlouvami s obcí v letech 1844 a 1845 jen práva prýšící jim z veřejnoprávního důvodu své příslušnosti k veřejnoprávnímu svazku, tedy nároky veřejnoprávní podle § 70 ob. zřízení a nikoli soukromá práva k obecnímu majetku, o nichž mluví § 12 ob. zřízení. Na jejich povaze se nic nezměnilo, že se staly předmětem »narovnání«, neboť proto, že obec uznala narovnáním sporný nárok jeho povahou veřejnoprávní, nepřeměnil se uznany nárok v soukromoprávní. Stejně na tom nesejde, že obec postoupila v téže smlouvě z 20. V. 1844 právov. měšťanstvu i vlastnictví k městskému pivovaru s právem ke knihovnímu zápisu a že zároveň s knihovním zápisem o tom bylo do pozemk. knih zapsáno též právo měšťanstva na dodávky dříví z městských lesů.

Nebyloť přece rozumné překážky, aby za příležitosti urovnání veřejnoprávních nároků mezi obcí a jejími příslušníky nebyly zároveň a v téže listině vyřízeny také souvislé otázky soukromoprávní. Zápisem do veřejných knih lze beze vší pochyby zajistiti též nároky vzniklé z poměrů veřejnoprávních, aniž se tím něco mění na jejich povaze, n. př. vkladem práva zástavního pro erární pohledávky na daních, poplatcích a pod. Při tom zůstanež stranou otázka, zda onen zápis plně odpovídal tehdejší předpisům pro vedení pozemk. knih a zda lze jej posuzovati podle zásad nyní platného knih. zákona z 25. VII. 1871 č. 95 ř. z.

Nedolíčilo-li měšťanstvo takto soukromoprávní důvod, o který tu jde, totiž soukromoprávní smlouvu jako důvod svého práva, nemůže vymáhané právo platiti za soukromé a nelze proto ani uznati pro ně pořad práva za přípustný. Není-li tu však soukromoprávní smlouvy jako nabývacího titulu pro sporný nárok, nemůže se žalující strana ani dovolávati vydržení.

Vydržení vůbec není důvodem práva, nýbrž pouze způsobem nabývacím. Zákon při řádném vydržení vyžaduje důvodu vedle dlouhodobého držení (§ 1461 obč. z.); při mimořádném průkaz důvodu a tím i důvod sám pomíjí (§ 1477 obč. z.). Musí-li

však účastník domáhající se práva proti obci, má-li právo jeho platiti za soukromé, prokázati soukromoprávní důvod a způsob nabývací, nestačí ovšem průkaz uplynutí pouhé vydržecí doby, nýbrž musil by prokázati i soukromoprávní důvod držby, n. př. smlouvu, i kdyby se odvolával na vydržení 40leté. Ovšem stačilo by, i kdyby důvod byl neplatným, jen kdyby byl, neboť nesloužil zde k tomu, aby se jím zkrátila vydržecí doba, tak jako v § 1461 obč. z., kde se ovšem předpokládá důvod platný, nýbrž k tomu, by se prokázala soukromoprávnost držby a tudíž práva na ní zakládaného.

Správnosti tohoto názoru nasvědčuje úvaha, že i právo podle § 70 ob. zřiz. vyžaduje obyčej ustálený již r. 1864, což sahá často, jak právě i v tomto případě, daleko do minulých staletí. Kdyby to samo stačilo k vydržení, byl by tím celý ústav § 70 ob. zřiz. úplně odbourán a § sám úplně z právního řádu vymazán, neboť pak by všichni právovárečníci měli »vydrženo« a jejich práva byla by bývala soukromá (srov. rozh. č. 2661 sb. n. s.).

Nejde tudíž pro nedostatek soukromoprávní smlouvy ani s hlediska vydržení o poměr soukromoprávní a není proto ani s něho pořad práva přípustný. Na stavu věci rozhodném pro řešení otázky o přípustnosti pořadu práva nic se nezměnilo, ani úpravou, která se dostala právu měšťanstva na dříví z městských lesů v r. 1865 za řízení podle cís. pat. z 5. července 1853 č. 130, neboť narovnáním stranami tehdy dojednaným byl jen sjednán nesporný základ obsahu upravovaného práva podle § 9 cís. pat. pro další úpravu, ale jinak jím mohlo na právní povaze sporných práv býti právě tak málo změněno, jako narovnáním z r. 1844. Když tedy řešení otázky, zda uplatněný nárok svou povahou je nárokem soukromoprávním, vedlo k záporné odpovědi, pak výrok o dovozovaných důsledcích práv těch, aby žalovaná strana uznána byla povinnou odvésti zadržené dávky, na pořad práva nenáleží, neboť soud nemůže rozhodovati, zdali strana povinna je těmi kterými dávkami, jež se zakládají na poměru veřejnoprávním.

Rozhodnutí nejvyššího soudu z dne 1. prosince 1926, č. j. R I 558/26-3. Dr. Žemlička.